

ÉLŐ ERDÉLY EGYESÜLET

MAROSHÉVÍZ

HONISMERETI TANULMÁNY

BAJKÓ ROBERTA

MAROSHÉVÍZ

BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM

FÖLDRAJZ KAR

2014

Tartalomjegyzék

1.Bevezetés:	3
2. Maroshévíz: alapadatok:	4
3. Rövid leírás:	5
3.1 Elhelyezkedés:.....	5
3.2 Helyi érdekességek:.....	5
3.3 Maroshévíz a médiában:.....	6
4. A település története:	6
4.1 Megalakulás:	6
4.2 Nevének eredete:	7
4.3 Fontosabb események, évfordulók:.....	7
4.4 Neves személyiségek:	8
4.5 Városszerkezet:	8
4.6 Népviselő.....	9
4.6.1 Román népviselet:	9
4.6.2 Székely népviselet:	9
4.7 Társadalmi folyamatok:.....	10
5. A település napjainkban	12
5.1 Tanintézmények:.....	12
5.2 Egyházak:	13
5.2.1. Római-katolikus egyház:.....	13
5.2.3. Ortodox egyház:	15
5.3 Településfejlesztési terv	16
5.3.1 Maroshévíz jelenlegi problémái:.....	16
5.3.2 Állatgazdálkodás:	18
5.3.3 Mezőgazdálkodás.....	20
5.3.4. Üzemek létesítése:.....	22
5.3.6 Végkövetkeztetés:.....	24
6. Élő örökség	25
6.1. Természeti értékek:	25
6.2 Kastélyok, szobrok:	26
7. Turizmus:	26
7.1 Bánffy-fürdő:.....	27
7.2 Urmánczy-fürdő:	27
7.3 Kelemen-havasok:	27
8. Összefoglalás:	28
9. Melléklet	28
9.1 Maroshévíz SWOT elemzése:.....	28
9.2 Képek:	30

1.Bevezetés:

“Nagyváros, nagyváros, ne csábíts te engem, maradok holtomig, itt ahol születtem.” Szülőhely az, ahová hazatérek, ahol valaki vár, ahol ismerem a fák nyikorgásait, a termőföldek színes foltjait, ahol nem csak pihenek, hanem kipihenem magam. Ez szinte egyszerű állati érzés: hogy ide tartozom. Tudom, hogy ebben a körülöttem lévő széles, nagy és furcsa világban ez a hely számomra nem idegen, hanem jól érzem magamat benne. Ha mindezt érezni tudom, azt is tudom, hogy nem vagyok otthontalan a világban.

Itt születtem, mondom magamban és itt vagyok boldog. A fecske nem ember, mégis visszavágyik a szülőföldjére. Az ember is csak egy helyen van otthon, máshol mindenütt idegen. Miben különbözik ez a hely a többitől? Onnan ismerem fel, hogy nincs kedvem továbbmenni. Nem azért, mert tökéletes. Nincsenek tökéletes helyek, viszont létezik egy olyan hely, ahol otthon érzem magamat.

Mert nekem ott van az otthonom, ahol gyermekként játszottam. Apám az ajtóban állt, anyám étellel várt, ahol ébren is álmodtam. Ahol a harangok hangja szállt, ahol nagyapám háza állt.

Vicces, hogy amikor az ember egy városban lakik, mindig azt gondolja, hogy ráér még megismerni, és addig halogatja az ismerkedést, míg a végén egyáltalán nem ismeri meg. Az amiről én most írni fogok, az nem egyszerűen egy város, az sokkal több annál, az a szülővárosom, Maroshévíz.

Adatokat gyűjtöttem és megpróbálom bemutatni e kis település társadalmi-gazdasági fejlődését a múltban, a jelen helyzetét valamint azt, hogy a lakosság miként képzei el a város jövőjét.

Maroshévíz lakossága nagyban gyarapodott a XIX. században, az 1867-es kiegyezést követően. Ezt a gyarapodást eredményezte a környező településekről való bevándorlás, ami a számos munkahelynek, a gyáraknak köszönhető.

Remélem, hogy dolgozatommal tudom érzékeltetni e kis város, Maroshévíz lakosságának összetartozását annak érdekében hogy az életszínvonal növekedjen, a város fejlődjön, és azt, hogy ősünk örökségül hagyták ránk e csodás települést, melyet aggódással, szeretettel és a jövődők bizakodó hitére emeltek föl. Mindezt azért, mert a jövődöre, békességre gondoltak és a lelkük tele volt derúvel.

2. Maroshévíz: alapadatok:

Az általam bemutatott település neve magyarul Maroshévíz, románul Toplița.

Maroshévíz, Erdély “északi sark”-ként is ismert települése, hisz a nagyon alacsony hőmérséklet országszerte ismertté tette. Hargita megye északi csücskénél elterülő kisváros a Maros folyó felső folyásánál található.

A gazdasági növekedésnek köszönhetően a település lakosságának száma 1992-ig folyamatosan növekedett majd a következő években rohamosan csökkent, melynek oka az elvándoroltak számának növekedése egy jobb megélhetés érdekében, amint az alábbi ábra is mutatja.¹

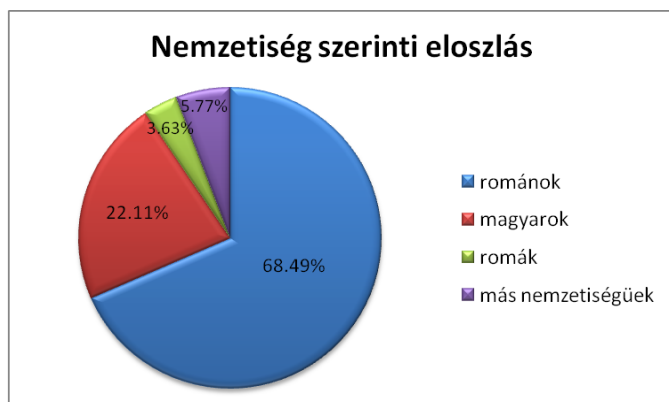

(1. ábra)

Fontos megemlíteni, hogy az utolsó népszámlálás szerint nemzeti hovatartozás szempontjából a következőképpen oszlik meg az itt lakók száma: románok 9.540 (68.49%), magyarok 3080 (22.11%) és romák 507 (3.63%) valamint más nemzetiségűek 5,77%, amint ezt is feltünteti az alábbi ábra.²

¹ <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/> Letöltés ideje: 2014. augusztus 25.

² <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/> Letöltés ideje: 2014. augusztus 25.

(2. ábra)

3. Rövid leírás:

3.1 Elhelyezkedés:

A magas fekvésű Gyergyói medencében lévő település 650 méter átlagos tengerszint feletti magasságon, a 25°33' keleti hosszúságú és 46°35' északi szélességi fokok között terül el. Városunkat a Görgényi a Kelemen és a Gyergyói havasok veszik körül.³Városunkhoz legközelebbi városok: Borszék 26 km, Gyergyószentmiklós 38 km, Szászrégen 69 km.

3.2 Helyi érdekességek:

E területet a Maros formálta a földtörténeti idők során, oldalazó erózióval szélesíti az 1-2 km szélességű völgyet. A Maros és nagyobb mellékfolyóinak völgyét végigkísérik a teraszok. Ezek a különböző szintű és korú teraszok bizonyítják, hogy a Maros fokozatosan vágta át magát a Maroshévíz - Déda völgyesoroson. Kimutatható egy 4-6 m magas terasz amely mélyen benyúlik a város közepéig. A 25-30 m terasz szint megfelel a Bánffy üdülőtelep, Zsákhegy, Kornis negyedeknek, valamint a meteorológiai megfigyelőállomás szintjének. A több lépcsős vízesés is e terasz magasságából zúdul alá, amely hőmérséklete 26 °C. Az 1044 m-es Tárnica tetőn egy észak - dél irányú törésvonal húzódik végig. Ez a repedés része annak a tektonikus törérendszernek, amely helyenként áttöri a medencét és felszínre hozza a mezotermális, felszálló, gyengén szénsavas forrásokat.⁴

A város területén három mezotermális forrás található. Az Urmánczy fürdő 654 m magasságon a Maros jobb partján található, innen délnyugatra található a Bánffy fürdő, amely

³CZIRJÁK Károly: *Taplóczától Maroshévizig, Avagy Maroshévíz monográfiája*, Státus Kiadó, Csíkszereda 2010, 7.

⁴<http://www.iranyszekelyfold.info/hu/termal-vizeses-toplita-marosheviz.html> Letöltés ideje: 2014. augusztus 22.

677 m magasságon található. A harmadik forrás pedig a Bánffy-fürdő közelében található, táplálja a vízesést.⁵

Turistaútvonalak találhatóak több irányba is: Öreg-havas-tető (Vârful Bătrâna), Fehér-hegy, Pietrosz (2.100 m.).

Tudott dolog, hogy a székely-magyar rovásírás a világ egyik legrégebbi írása. Több rovás és geometrikus jeleket tartalmazó kő található a Kelemen-havasokban.⁶

3.3 Maroshévíz a médiában:

Információkat találhatunk a településről több honlapon, mint például www.marosheviz.info, www.toplita.ro, www.toplita.biz. Könyveket is írtak róla. Ezen írók közül megemlíteném: Csatlos Mária Blaga, Czirják Károly, Pufulete Rudolf, Dumitrescu Cornel, Șandru Ilie, Man Felicia valamint Lazăr Costel.

4. A település története:

4.1 Megalakulás:

Ez a térség 1228-ig Simon helytartó birtoka volt, majd a Bánffy család tulajdonába kerül, akinek sikerült a hatalmas birtokot megtartani 1945-ig.

A települést 1567-ben Petrichevitch Horváth Kozma vécsi várnagy alapította, a Bánffy Pál által birtokolt területre három moldvai családot telepített le és e településnek a Taplócza nevet adta.⁷ 1658-ban a térséget a moldvai tatár csapatok Pinteá vezetésével Ditró felé teljesen elpusztították. 1660 után Bánffyak 391 jobbágy családot telepítettek Dédáról Topliczára. 1710 körül megindul a tutajozás is a Maroson, ezáltal a fakereskedelem felgyorsította a település fejlődését.

Az 1785. November 20.-ai II. József-féle Európa első népszámlálásakor Topliczán 227 gazdagságot és 254 jobbágy családot jegyeztek, ezek 22 földbirtokoshoz tartoztak. A legtöbb családja Bornemissza János bárónak (52), Kemény Simon bárónak (30) és Teleki Mihály grófnak (18) volt.⁸

⁵ <http://www.iranyszekelyfold.info/hu/termal-vizeses-toplita-marosheviz.html> Letöltés ideje: 2014. augusztus 22.

⁶ CZIRJÁK: 12.

⁷ www.marosheviz.info/marosheviz Letöltés ideje: 2013. november 27.

⁸ CZIRJÁK Károly - TÁNCOS Levente: *A maroshévízi Római Katolikus egyházközség története*, Státus Kiadó, Csikszereda 2006,9.

4.2 Nevének eredete:

Számos tudós, történész bizonyította be, hogy Toplicza helységnév szláv eredetű, amely nemcsak Erdélyben, hanem Csehországban, Szlovákiában, Szerbiában, Bulgáriában valamint Magyarországon is megtalálható, vagyis olyan területeken, ahol valamikor szlávok laktak. A Toplicza szót már a XV. században is megtaláljuk latin, és nem cirill betűkkel írva, ami azt bizonyítja, hogy e név magyar-szláv és nem román eredetű.⁹ A Toplo szláv eredetű szó, amely magyarul Hévizet jelent. Erdély szerte több helyen megtalálható e szó vagy ennek változatai.

A szlávok sok nyelvi nyomot hagytak hátra úgy településünkön, mint környékén, akik valószínűleg elég gyéren lakták e területet a VII.-IX. században. Ilyen szláv elnevezések a következők: Toplicza, a szláv toplo (magyarul meleg vízű forrás), Vojvodeasza, Tárnicza (Tarnyica = nyereghez hasonló hegytető), Jézer (Jezeru = hegyi tó), Zápogya (Zapodu = lesüllyedt rét)¹⁰

A település neve évszázadokon keresztül több névváltozást viselt: Taplócza, Toplicza, Gyergyó-Toplicza, 1861 február 3-tól Oláh-Toplicza, 1896-tól újra Toplicza majd 1907 jan. 1-től Maroshévíz, míg 1920-tól Toplita Română de a Maroshévíz elnevezést is több hivatalos iraton a román név mellett feltüntetik. 1929-től Toplita, 1940-1944 között újból Maroshévíz.¹¹

4.3 Fontosabb események, évfordulók:

Minden évben megemlékeznek az I. Világháborúban elesett hősekről, ezen alkalommal ünnepi keretek között koszorút helyeznek a város szélén található emlékműnél, ahová 771 katona holttestét temették el.

Mint minden településen, Maroshévízen is évente megszervezik a városnapokat, amelyet egybekötnek a Szent Illés és a Miron Cristea napokkal. Tisztelegnek a város központjában kialakított park közepén elhelyezett Miron Cristea szobor előtt. Miron Cristea volt az első ortodox pátriárka.

⁹CZIRJÁK: 17

¹⁰KISS Lajos: *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, II., Budapest 1997, 100.

¹¹CZIRJÁK Károly - TÁNCOS Levente: *A maroshévízi Római Katolikus egyházközség története*, Státus Kiadó, Csikszereda 2006, 9.

Ugyszintén évente szervezik meg a Székely-Magyar napokat egybekötve az Urmánczy Nándor emléknappal. Ez alkalommal vendégeket hívnak a magyar testvértelepülésekről, valamint Urmánczy Nándor leszármazottjai közül.

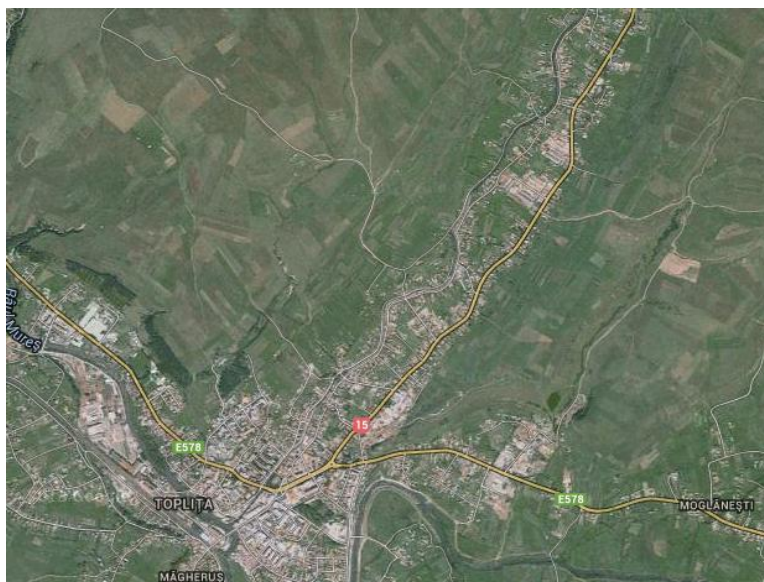
4.4 Neves személyiségek:

- Urmánczy János (1849-1933): bankigazgató, gyáros, a Székely Kongresszus tagja
- Walter Ede (1851-1934): gyártulajdonos, képeslap-kiadó
- Dr. Miron Cristea (1868-1939): Románia első pátriárkája, miniszterelnök, író
- Dr. Urmánczy Nándor (1868-1940): politikus, országgyűlési képviselő, író
- Antal Maria (1890-1954): királyi (udvari) varrónő
- Molnár Ferenc (1896-1982): építész-mérnök
- Dr. Pálffy Endre (1908-1975): tanár, irodalomtörténész, az irodalomtudományok doktora, író
- Cristea Petru (1914-1964): betyár, asztalosmester
- Duşa Mircea (1955-): prefektus, országgyűlési képviselő, napjainkban miniszterelnök

4.5 Városszerkezet:

Településszerkezet szempontjából Maroshévíz lineáris hiszen az úthálózat mentén alakult ki, amint látható az alábbi ábrán.

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy bár területileg nem nagy kiterjedésű, mégis több negyedre van felosztva, melyek a következők: Vég-árny, Kelemen-patak, Zsákhegy, Magyaros, Mag-len, Szépoda, Lunkány, Vájla, Szék-patak. A negyedeken belül is alakultak ki kisebb településrészek. Ezek elnevezése az elsőként ide telepedett lakosok neveiből ered.

(3. ábra)

4.6 Népvisélet

4.6.1 Román népvisélet:

A román férfiviseletet fehér poszto vagy fehér vászon jellemzi, ugyanakkor a nadrág lazán követi a test vonalait. Ünnepnapi csizmát, hétköznapi pedig bakancsot viselnek. A zing térdig ér, amit egy öv szorít le derékon. Fejüket nyáron kicsi karimájú fekete kalap, télen magas, hegyes kucsma fűdi.

A román női viselet inge, varrottas ingalja nemcsak a fehérenemű szerepét tölti be, hanem részben a blúzt, kisebb mértékben a szoknyát is helyettesíti. Az inget és az ingaljat derékban gyapjából szőtt, széles, mintás övvel kötik le, és ezzel töltik ki a derék karcsúságát. A román női viselethez magas szárú vagy félcipő tartozik. Fejükre a fiatalok menyecskésen tarkóra kötött, rózsás kendőt tesznek, amely homlokukat szabadon hagyja, míg az öregasszonyok egész homlokukat elfödik, és álluk alatt kötik meg a sötét színű fejrevalót.¹²

4.6.2 Székely népvisélet:

A székely férfi legközismertebb ruhadarabja a szorosan testhez álló, fehér posztónadrág, a székely harisnya. A harisnyához félkemény szárú fekete csizma illik. Az ingre fekete, szürke, helyenként fehér, piros vagy kék mellényt öltenek. Szokásos fejrevaló nyáron a fekete kalap.

A székely női viselet legfőbb darabja a kétrészes felsőruha, a rokolya és a mellény. A Hargita nyugati oldalán a rokolyák egyszínűek, de hímes szövésűek, köztük a piros, kék és zöld a

¹² <http://www.harghita.ro/hun/2/21/2101romanviselet.html> Letöltés ideje: 2014. augusztus 11.

szokványosabb, azonos anyagból készült, zsinóros kismellénnyel. A lányok fejkendőket nem hordanak, hajukat általában két ágra fonják, és mindkét ágra szalagból csokrot kötnek.

4.7 Társadalmi folyamatok:

Mint Erdély többi más nagyobb települése, az 1848-as forradalom, valamint a II. világháború után, itt is, habár csekély mennyiségben, érzékelhető volt a gazdasági, politikai, vallási fellendülés.

A kiegyezés alatt a lakosság többsége mezőgazdasággal és állatok tenyésztésével foglalkozott, mert elég sok, az erre a célra felhasználható föld. Továbbá az erdei munka egy másik megélhetési lehetőséget biztosított, ez után kezdett kialakulni a tutajozás a Maroson.¹³

1850-től kezdődően a szárhegyiek a topliczai piacra behozták a káposztát. Ugyanez évben Lázár Mór gróf és Biederman bécsi bankár tutajtársaságot alapít a vidéken. Ekkor Toplicza Szeben megyéhez, Udvarhely körzetéhez, Gyergyó járáshoz tartozott.¹⁴ Az akkori településen három ványoló létezett, ezek közül kettő még ma is működik. Az egyik ilyen ványoló az Antal család tulajdonában van. Ehhez egy közel 1.5 km-es facsatorna vezeti a vizet a Toplicza patakából. A ványolóval egy időben egy malmot is készítettek, de ezt 1950-ben lebontották.

Ebben az időben településünk nyolc "paraedium"-ból, tízesből tevődött össze. Ezek a következők voltak: 1. Kelemenjel, 2. Moglanyest, 3. Vérmező (ma Nyírmező), 4. Végány, 5. Csobortány, 6. Ploptyi, 7. Monesteria, 8. Magyaros.

Maroshévről és lakóiról, a XIX. század közepén, elég sok adatot találhatunk Orbán Balázs történész könyvében, "A székelyföld leírása"-ban, melyet Budapesten nyomtattak ki 1868-1872 között. Az író Maroshévrét úgy nevezte, hogy "a tutajozás kikötője a Felső Maroson."¹⁵ Mikor Orbán Balázs kinyomtatta a könyvét, Maroshévré lakosságának csupán 7,7%-a volt magyar, de ez a szám folyamatosan növekedett a XIX. század végéig és a XX. század elejéig, az erdészeti ipar kialakulása miatt, valamint az első fűrészgyárak építése miatt.

¹³CSATLOS Maria Blaga: *Monografia Toplitei*, Editura Nico, Târgu Mureș 2009, 31.

¹⁴CZIRJÁK Károly: *Taplóczától Maroshévig, Avagy Maroshévré monográfiája*, Státus Kiadó, Csikszentreda 2010, 35.

¹⁵ORBÁN Balázs: *A székelyföld leírása*, Budapest 1868-1872, In: <http://mek.oszk.hu/04800/04804/html/105.html>
Letöltés ideje: 2014. március 13.

1850-ben a település lakossága 2342 volt, amelyből román 2115 és magyar csupán 181. 1930-ban az erdészeti ipar fejlődése miatt a 8314 lakos közül 4678 román volt, miközben a magyar lakosság száma elérte a 2790-et, a többi 846 más nemzetiségű volt.¹⁶

1877-ben megalakult a “Marosi tutajozás előmozdító társaság” mely minden tutajtól vámot vet, és rendezték a Maros medrét, hogy a tutajozás veszélytelenebb és kifizetődőbb legyen.¹⁷

David Prodan Maroshévizet a legfontosabb településnek tartja Erdélyből. Az út megnyitása Borszék fele a Creanga hegységen keresztül 1872-ben, valamint a vasút megépítése Gyergyó és Déda között, segítette a település gazdasági fejlődését.

1880-ban megalakult Gyergyószentmiklóson a Gyergyói Első Takarékpénztár, 300.000 korona alaptőkével, és hat igazgatójának egyike a topliczai Urmánczy János volt. 1890-ben megalakult a “Topliczai első temetkezési társulat”, megjelentek a kisebb fűrészüzemek, amellyel együtt kialakult a modern faipar.

Sajnos az idő elteltével az erdők idegenek kezébe kerültek, aki egy erős fakitermelő ipart hoztak létre. 1909 és 1918 között a fűrészgyárak is gyors fejlődésen mentek keresztül. Rekord idő alatt Maroshévizen 35 gáter jött létre, melyeknek száma 1922-re elérte az 56-ot.

Voltak más problémák, melyekkel számolni kellett. 1926-ban nem volt villany, nem volt a településnek egy kórháza, nem volt egy közös fürdő, nem volt piac, és nem voltak modernizált utak, ami a járdákat illeti azok valamennyire rendbe voltak hozva. 1930-tól az emberek tiltakozni kezdtek a viteldíjak megnövekedés miatt. Csupán 1938-ban kapott a település 80.000lejt amelyből építeni kezdtek egy vízi erőművet, amit sajnos nem tudtak befejezni. Ugyanez a sorsa lett annak a javaslatnak, hogy építsenek egy legalább 20 ágyas kórházat. 1929-ben az elhalálozások száma megnövekedett 25 %-al; 1931-ben 272 születést jegyeztek fel és 132 elhalálozást.

Mégis a gyors fejlődésnek köszönhetően, a XX. század elején , az állatok számának a megnövekedése miatt Maroshévíz újabb gazdasági fejlődésen ment keresztül. 1920 július 15-én megnyitották a brassói bank egyik fiókját, melynek az elnöke George Maier volt és az igazgatója pedig Liviu Popescu. A bank közreműködött a település gazdasági és szociális fejlődésében, azáltal, hogy építtetett egy mozit, egy hotelt, egy raktárt a gabonáknak, egy raktárt a jég megtartásához valamint egy különleges pincét a borok elraktározásához. 1927-ben egy újabb

¹⁶ȘANDRU Ilie, MAN Felicia, LAZĂR Costel: *Toplița, Repere Monografice*, Editura Nico, Târgu Mureș 2010, 28.

¹⁷CZIRJÁK: 36.

bankot nyitottak meg, amely egy 5,6 milliós tőkével rendelkezett, ezáltal betudták fejezni az elkezdett munkálatokat. 1930-ban használni kezdték a Maros felett található hidat, a meteorológiai állomást, valamint a vasutat Maroshévíz és Borszék között, mellyel ásványvizet is szállítottak.

1947 után, a kommunista hatalom korszakában, Maroshévíz életében jelentős változások történtek a szociális, gazdasági téren. Az 1948 június 11.-ei határozat alapján az összes gyár az állam tulajdonába került. Néhány gyárat meg is szüntettek.¹⁸ Nekifogtak a természetes erőforrások kitermelésének.¹⁹ Ennek ellenére megnyitottak egy varrodát és egy cipőgyárat. Ennek következtében megnövekedett a munkaerő szükséglete, így a város lakossága megnövekedett 17000-re. Ezekkel együtt megnövekedett a lakások iránti igény, 10 év alatt 3000 lakást építettek. Új lakónegyedek jöttek létre. 1983-ben megnyitották a Kelemen hotelt, ahol 140 hely volt.

1952 ben megnyitották a városi kórházat, amely az Urmánczy család háza volt. 1984 és 1986 között egy újabb kórházat építettek, amely rendelőintézzettel rendelkezett, és 205ágyat tartalmazott. A kórházat 2007-ben rehabilitálták.

5. A település napjainkban

5.1 Tanintézmények:

A településen történő oktatásról az első dokumentumok 1742-ből vannak, és megtudhatjuk, hogy Mag-lenben levő Nagyasszony kolostornál ortodox pap tanította (Stefan Dascălu Moldavski) az írást és olvasást a gyermekeknek.²⁰ 1842-től viszont a helyi görög-keleti felekezeti iskolában tanították a gyerekeket. Az iskola egy faépület volt és a helyi Bodor testvérek építették, 1929-től viszont Állami Iskolává alakult, melyet 1964-ben lebontottak.

Napjainkban ezt az iskolát a 4-es számú, újabban a Szt. Illés névre keresztelt iskola helyettesíti.

1870-től létesült a római katolikus felekezeti iskola, melynek első tanára Csíki János volt. Ezt az iskolát 1948-ban államosították de magyar iskola jellegét megtartotta egészen 1960-ig, amikor lebontották. Helyébe tömbházakat építettek. Ekkortól megszűnt Maroshévízen a

¹⁸ȘANDRU, MAN, LAZĂR : 46.

¹⁹PUFULETE Rudolf, DUMITRESCU Cornel: *Toplița*, Editura Sport-Turism, București 1987, 39.

²⁰ www.marosheviz.info/marosheviz Letöltés ideje: 2013. május 9.

különálló magyar iskola egészen 1990-ig, amikor létrejött a Kemény János Általános Iskola, illetve ebből alakult 2003-ban a 12 osztályos Kemény János Elméleti Líceum.²¹

Jelenleg az O.C. Tâslăuanu, a Kemény János valamint a Mihai Eminescu líceumok működnek a településen, de fontos megemlíteni az általános iskolákat is, ezek: vájlai 1-es számú, mag-leni iskola, 8-as számú központi iskola, 4-es számú Szt. Illés, zsákhegyi, kelemen-pataki iskola.

5.2 Egyházak:

5.2.1. Római-katolikus egyház:

Toplicza, 1870-ig filiaként Gergyóremetéhez tartozott.²² 1867 augusztus 24.-én Salamon Alajos, ditrói plébános megfogalmazott egy felterjesztést, melyre Fogarassy Mihály püspök a következőt válaszolta: “Nagy tisztelendő Salamon Alajos ditrói plébános úrnak! Örömmel értettem kegyednek jelentéséből, hogy az Oláh-Topliczai hívek annyi pénzt és anyagot gyűjtöttek össze, hogy a tervbe vett új templom építéséhez kezdhetnek. Az alapkő letételére az engedélyt megadom.”²³

A templom tervrajzát Boros Ignác mérnök készítette 1868-ban.²⁴ A templom nagyrészt a helybeli és környékbeli hívek adományaiból épült fel. Az adományok nagy részét az Urmánczy család adta, ezért sok dokumentumban azt olvashatjuk, hogy a templom alapítói az Urmánczyak. Azt is fontos megemlíteni, hogy a sok más adakozó személy mellett kimagaslik az Urmánczy Családé, akiknek nevei 24-szer szerepelnek, mint adakozó jótevők. A templom építéséhez szükséges köveket a közeli, ma Tárnica néven ismert hegy oldalából hozták, ahol egy kőbánya volt.²⁵ Molnár Mihály gergyóremetei lelkész 1868 március 16.-án elküldte a templom alaprajzát Fogarassy Mihály püspök úrnak, megemlítve, hogy a hívek száma 600, és ez teszi szükségessé egy templom építését.

A templomot Fogarassy Mihály püspök úr szentelte fel 1873. június 29.-én Szent Péter és Szent Pál tiszteletére.

1977-ben Dániából egy Dantherm márkájú, dízel kályha érkezett. A nyolcvanas években Siklódi Ferenc új székeket, oltári asztalt, csillárokat, könyvtartókat és más hasznos fatárgyakat készített az egyház számára. 1982-ben a templom falain levő 9 olajfestmény a templom

²¹ www.marosheviz.info/marosheviz Letöltés ideje: 2013. május 9.

²² Gyulafehérvári Érseki Levéltár, Püspöki Iratok, 2326/1870.

²³ GYÉL, Püspöki iratok, Num. 1644/1867.

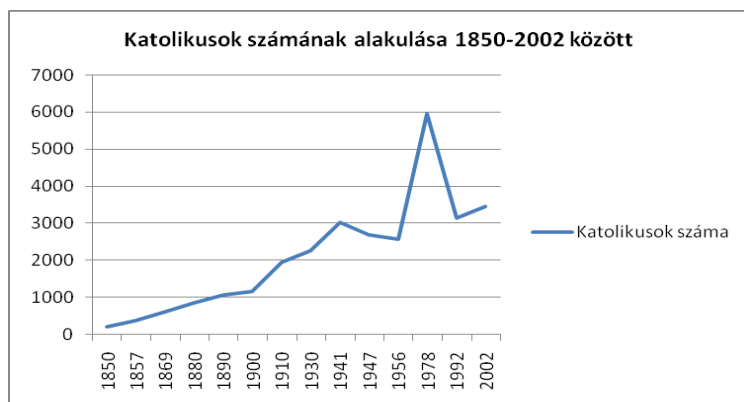
²⁴ GYÉL, Püspöki iratok, Num. 958/1868.

²⁵ CZIRJÁK-TÁNCZOS: 19.

újrifestésekor sajnos le lettek festve. Ugyanebben az évben úgy a belső, mint a külső falakat újrifestették, sőt a hajó jobb oldali mellékkijáratát kibővítették.²⁶

2004-ben egy modern szabadtéri oltárt szenteltek fel, amely László Áron plébános úr kezdeményezésére készült el. Ugyanebben az évben, a templom udvarán egy miniatűr Lourdes-i barlangot, benne Szűz Mária szoborral, készítettek el.

A hívek számát 1850-től tartják számon, ez látható az alábbi ábrán.

(4. ábra)

5.2.2. Református egyház:

Az akkori Oláh-Topliczai-i református leányegyház és ennek gödemesterházi, palotailvai filiái, valamint a borszéki szórványa melyek kezdetben a magyarói, míg később a disznajói református egyházhoz tartoztak, 1892-ben Szász Domokos akkori püspök úr idejében lett anyásítva.²⁷ A jelenlegi templomot 1895-ben építették a Bánffy család által ajándékozott 142,8 négyzetméteres telekre. A telek egészen a Toplicza patakig nyúlt, de az 1948-as kommunista államosításkor elkobozták, és az évek során házakat építettek rá.²⁸

A templom építése a magyarrégeni Éltető Albertnek és feleségének, a maroshévízi születésű Urmánczy Jankának köszönhető, akik, miután eladták a Csobotányi erdőjük egy részét 3.600 forintért, ezt az összeget a templom építésére használták fel.²⁹ A templom 117 négyzetméteren terül el, kőből és téglából lett építve, 13 méter hosszú, 9 méter széles, magassága

²⁶CZIRJÁK-TÁNCZOS:44.

²⁷Templomaink: Maroshévízi református templom. In: <http://kronika.hhrf.org/index.php?action=open&res=26841>
Letöltés ideje: 2014. május 22.

²⁸CZIRJÁK: 115.

²⁹CZIRJÁK: 115.

7 méter, míg a torony magassága 27 méter. A templomot 1897 augusztusában áldotta meg Szász Domokos püspök úr.

Közben 1944. szeptember 18.-án az orosz repülők Maroshévízet elkezdtek bombázni. Ez alkalommal súlyosan megsérült a templom is, tornya ledőlt, harangja a tűz martalékává vált. Az 1944-49-es időszakban az egyház a római-katolikus felekezeti iskolában tartotta az istentiszteleteket és a gyűléseket.³⁰ A templom felépítése a püspökség, a helyi és környékbeli hívek adományaiból valósult meg 1949 őszére. Sajnos a tornya már nem volt az a régi szép torony, sőt a tetején levő kakast, amely mindig szélirányba fordult, nem sikerült megjavítani, így odaheggesztették. Ugyanakkor Molnár Ferenc építész két millió lejt adott kölcsön, kamatmentesen, a templom ujjáépítésére. 1948-ban államosítás néven az egyháztól több területet elvettek. 1954-ben újból harangja lett a templomnak, amelyet 15500 lejért vásároltak meg egy bukaresti öntödétől, melynek súlya 220 kg. Ugyanekkor kijavították a templom külsejét és belsejét³¹

Egy 1973-as felmérés szerint az egyháznak 7822 négyzetméter összterülete volt.³²

5.2.3. Ortodox egyház:

Fontos tudnunk hogy Topliczán 1867 előtt nem volt ortodox templom, ezért 1867-ben a topliczai ortodox közösség, amely körülbelül 700 családból állt, megalapította az alapját egy templomnak. Ebben az időben az erdélyi ortodoxok élén Andrei Șaguna érsek állt.

A templom, melynek falai kőből és téglából voltak, abban az időben hatalmas méretűnek számított, egy igazi katedrálisnak, amelyet az olasz Virgilio Giacomuzzi tervezett.³³

A templom építése 1867-ben kezdődött meg és a xx. Század elejéig tartott a pénzhiány miatt. 1900-ban volt a "kis felszentelése", melyet az idős hívők kérésére végeztek, akik azt kívánták, hogy haláluk előtt láthassák a felszentelt templomot.³⁴

A második felszentelésre 1903 szeptember 8-án került sor, amelyen résztvettek erdélyi jeles személyiségei, Ioan Mețianu érsekkel együtt.

Papok, akik az oltárnál szolgáltak a következők voltak: Gheorghe Maior, Gavriil Maier, Aurel Gliga, Valer Antal, Grigore Chichernea, Ilie Pinte, Iulius Berindei és Petru

³⁰CZIRJÁK: 116.

³¹CZIRJÁK: 117.

³²CZIRJÁK: 117.

³³ȘANDRU-MAN-LAZĂR: 79.

³⁴ȘANDRU-MAN-LAZĂR: 79.

Căţineanu.³⁵ Fontos megemlíteni, hogy 1951-ig Maroshévíz a régi esperesi kerülethez tartozott, 1951 és 1953 között pedig a Gyergyóihoz. 1953-ban létrehozták a Maroshévízi ortodox esperesi kerületet.

Egy különleges esemény az egyházközség életében 1946 szeptember 14.-én történt, amikor odavitték a Szűz Anya szentképét, amelyet Ghervaise Coţcariu ajándékozott a templomnak. 2009-ben, a tető javításának alkalmával a kereszt alatt egy eredeti dokumentumot találtak a templom megépítésével kapcsolatban, és a javításokról. Az első irat a templom felépítéséről szól, mely 1867 és 1897 között történt. Egy másik iratban a templom felszenteléséről lehet olvasni, melyre 1903-ban került sor. A harmadik dokumentum a javításokat foglalja magába, mely 1934-ben történt.³⁶

5.3 Településfejlesztési terv

5.3.1 Maroshévíz jelenlegi problémái:

Maroshévíz akárcsak a többi térség is számos problémával küszködik. Ezek a problémák a társadalmi elégedetlenség legfőbb forrásai. Természetesen akadnak olyan tényezők amelyekről az ott élő emberek tehetnek, de ugyanakkor javíthatnak is rajta megfelelő szakképzett egyének tudása alapján. A tényezők romlásai illetve javulásai egymással kapcsolatban állnak, és egy rendszerként is felfogható, így például elsőként a lakosság rohamos csökkenését említhetjük, amely abból adódik, hogy az életminőség leragadt egy bizonyos ponton, ahogy az ipari tevékenység is leállt a térségben, ez rengeteg munkanélkülit eredményezett, és lassan a térség lemaradt, és stagnálni kezdett. Ezt nagyjából a rendszerváltás idejére tehetjük, ahogy sok más romániai térség stagnálásnak illetve hanyatlásának a kiindulópontja is. Természetesen nem csak ezek az okok adják a problémák teljes egészét, de alapként és kiindulópontként ezeket említhetjük elsősorban.

Ha figyelembe vesszük a 2013-as Hargita megyére kiadott évkönyvet, amelyben találunk számos információt a népességről, és még egyéb, helységekre lebontott adatot is, akkor észrevehetjük, hogy az óvodákba, iskolákba, felső oktatásba beiratkozottak száma csökken évről évre, ez arra enged következtetni, hogy népesség rohamos csökkenése, ahogy már az előbbieken foglalmaztunk, továbbra is hanyatlásban van, és az elkövetkezendő években sem fog

³⁵ŞANDRU-MAN-LAZĂR: 81.

³⁶ŞANDRU-MAN-LAZĂR: 82.

változni, ha csak valami drasztikus változás be nem áll. Néhány népességre vonatkozó statisztikai adat megtalálható a 4. ábrán.

Egy másik tényező ami a térség “imázsát” ronthatja és általában rossz érzés tölti el az embert, ha meglátja, az elhanyagolt épületek. Egy harmadik problémát jelenthet a térség számára az, hogy messze van a ország attraktívabb vonzerőitől, de ez az egész megyére is vonatkoztatható, mert Hargita megye az egyedüli megye az országban amely kívül esik százezernél többet számláló városok vonzaskörzetéből. Az eddig felsorolt problémák olyan részeit említettem amelyről az ott élő emberek saját maguk, önerejéből nem tudnak jelentőset mozdítani, itt gondolok a gyenge életminőségre amely a fejletlen, stagnáló ipar egyik következménye, amely a rengeteg munkanélküli embert adja, és ez miatt kénytelenek elvándorolni a térségből. Ezeknek a problémáknak a megoldásához az állam beavatkozására van szükség, a térség fellendítését megcélzó pályázatokkal, természetesen ehhez kell egy aktív és akaró közösség is, de mint már említettem önerőből pl. az ipart nem tudják újraéleszteni.

Ha már beszéltem azokról a problémákról amelyről azt mondtam, hogy a közösség nem tud saját erején túlmenően maradandót alkotni, akkor vizsgáljuk meg azokat a tényezőket amelyeket közvetlenül helyben meg tudna oldani. Az egyik ilyen probléma a környezetszennyezésnek a problémája, amelyhez természetesen először környezettudatos embereket kell nevelni az iskolákban, hogy hatékonyabb legyen, de megfelelő szigorításokkal véleményem szerint kordában lehet tartani a városi hulladék elterjedését. Valószínűsíthető, hogy az állam itt is közbe léphet és könnyíthet anyagi téren a hulladékgazdálkodási projektek kialakításában. Egy másik, ugyancsak környezeti probléma az erdőállományoknak a kizsákmányolása, és az erdőirtások negatív következményeinek a mellőzése.

A harmadik probléma amelyet meg kell még említenem, az a működő szolgáltatásoknak helyenként az alacsony színvonala, illetve egyes szolgáltatások hiánya, viszont ebben az esetben is a térségben élő emberek tehetnek ezen problémák pozitív irányba való elmozdulásáért. Az utolsó tényező amit megemlíthetünk a problémák felsorolásánál Maroshévíz esetében az a turizmusnak a bizonyos mértékű elmaradottsága, ez adódhat a fent felsorolt tényezők bármelyikéből egyenként és összeadva is. Turizmus önmagában nem tud létrejönni, hiába van óriási potenciál Maroshévíz esetében is, pl. Kelemen- havasok, sípályák, gyógyfürdők, kastély, mert a turizmushoz meg kell teremteni a lehetőségeket és kényelmet, hírnevet. Nos, hírnévvel

rendelkezik a térség, viszont a lehetőségek eléggé gyérek és kezdetlegesek, éppen ezért a probléma megoldása is két pólusú, mivel haszon származik belőle, olykor nem is kevés. Tehát megoldásként vagy az állam avatkozik bele és befektet a térségbe és fellendíti a turizmust, vagy egy komoly anyagi háttérrel rendelkező vállalkozó fektet be és indít egy nyereséges üzletet.

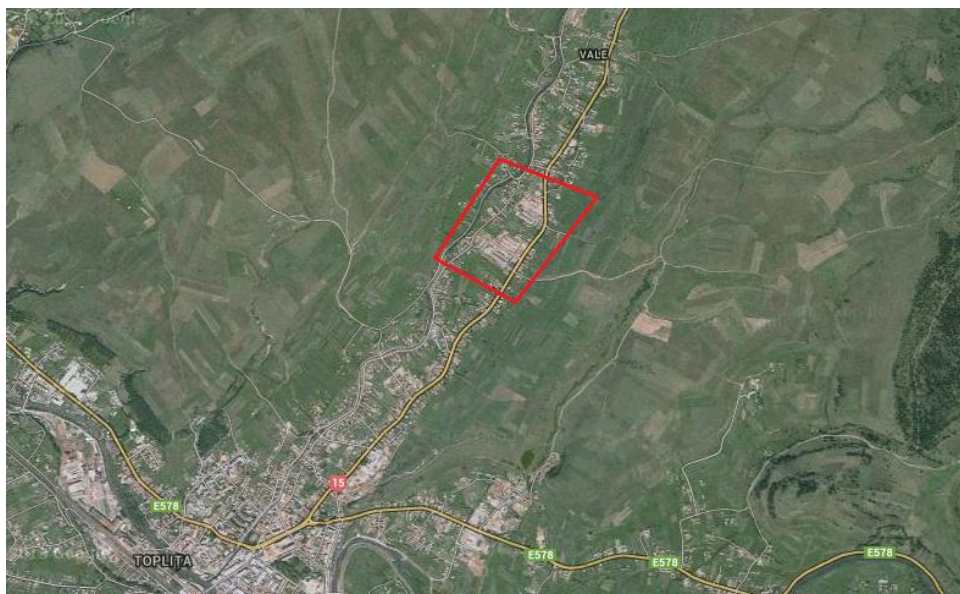
Kérdés, hogy ebben az esetben elég-e csak a turizmusra fektetni a hangsúlyt és csak azt fellendíteni és bízni abban, hogy ez majd magával rántja a többi ágazatot is, vagy előről kell kezdeni az alapoktól és a végére hagyni a turizmust, mint húzó tényezőt?!

5. ábra (Maroshévíz lakosságának csökkenése)

	2008	2009	2010
Elvándorlások száma	317	370	380
Alkalmazottak száma	3620	3477	3306
Népesség száma	15720	15549	15471

5.3.2 Állatgazdálkodás:

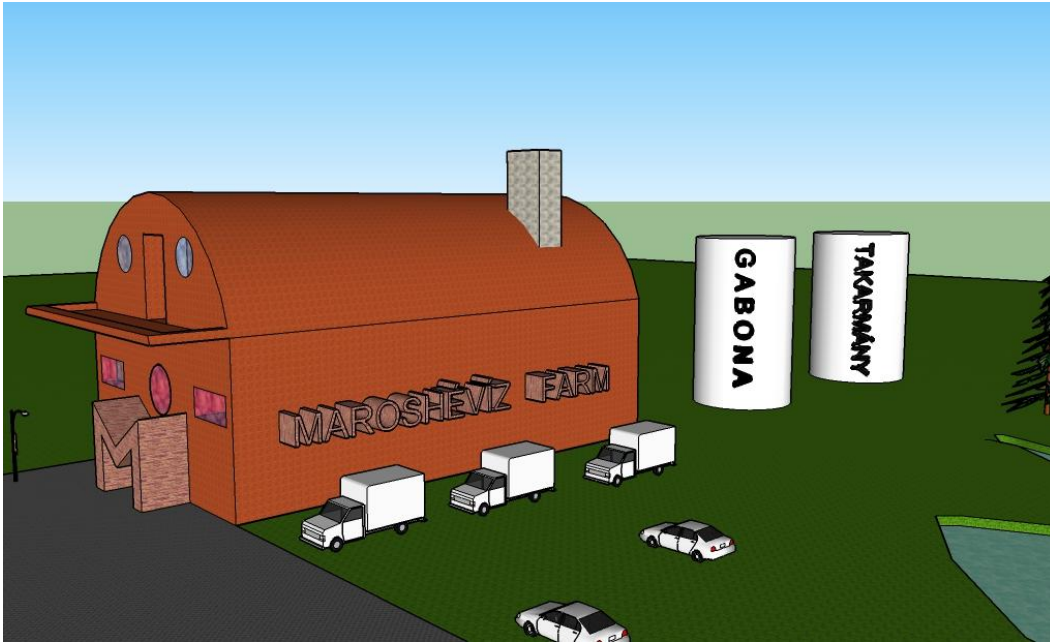
Maroshévízen több negyed található, beleértve a Vájlát, amely a város északkeleti részén fekszik. Megemlítésre méltó, hogy a rendszerváltás előtt, a város ezen részén magas szintű állattenyésztés működött, amely a lakosság megélhetését biztosította, munkahelyeket teremtett. (5. ábra) Mára a helyzet megváltozott, hiszen a működő vállalatot megvásárolták, majd a tulajdonos bezáratta és azóta az épületek tönkrementek.

(6. ábra)

Véleményem szerint, a városnak szüksége van új munkahelyekre, amelyek újra biztosíthatják a lakosság megélhetését valamint a város gazdaságának fellendítését. E terv megvalósításához nem csupán az önkormányzat finanszírozására van szükség, hanem a lakosság közreműködésére is. Ezen segítségekkel újra beindítható az állattenyésztés, hiszen az erre szükséges terület és infrastruktúra megvan, ugyanakkor az emberek részéről is a kellő készség rendelkezésre áll.

E cél megvalósítására egy épülettervet készítettem, amely véleményem szerint biztosítaná a farm megfelelő működését és kiszolgálná a város szükségleteit. Az épületterv látható a 6. ábrán.

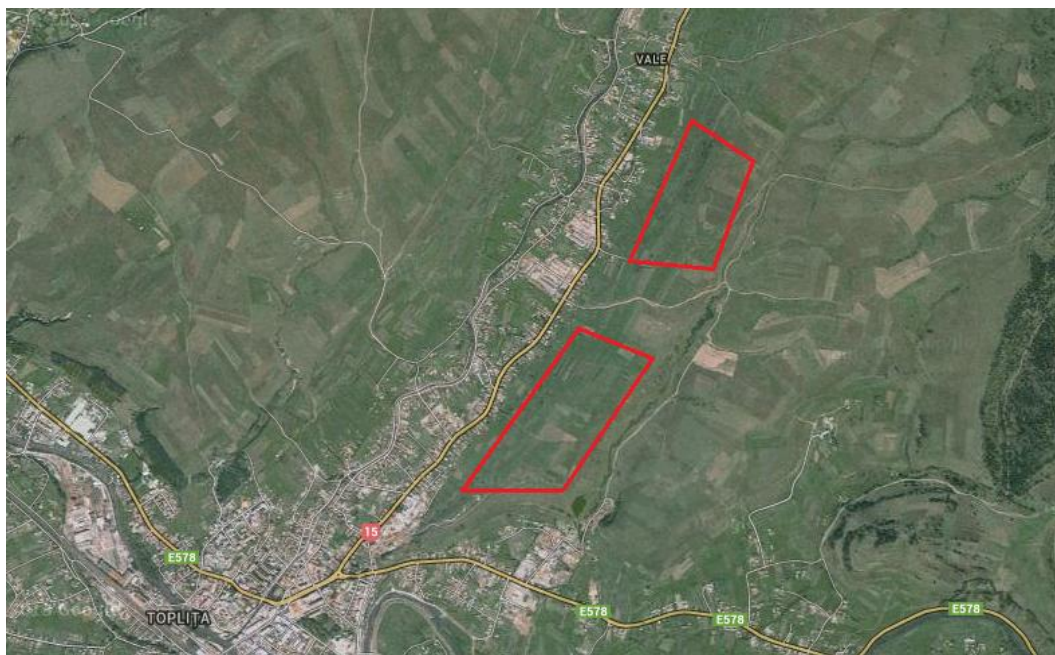

7. ábra (Maroshévíz állattenyésztésre tervezett épület)

5.3.3 Mezőgazdálkodás:

Maroshévízen 1047 hektár áll rendelkezésre a mezőgazdálkodás részére.³⁷ Ennek egy része kihasználatlan és tökéletesen megfelelne üvegházak létesítésére. A városban még nem volt példa a mezőgazdálkodás ilyen típusú kihasználására, de egy jobb jövő érdekében a megvalósítás megfontolandó. Az 7. ábrán pirossal bekeretezve láthatóak azok a területek, amelyek alkalmasak lennének e cél megvalósításához.

³⁷ http://www.cdep.ro/caseta/2002/06/20/pl02317_in.pdf Letöltés ideje: 2014. május 2.

8. ábra (Melegházak építésére szolgáló területek.)

E terv megvalósulása újabb munkahelyeket biztosítana, megnövelné a lakosság életminőségét és nem utolsó sorban ellátná friss gyümölcs és zöldségekkel a város piacait.

Melegházak létesítésére rengeteg ötlet születhet, viszont elképzelésem szerint én is készítettem egy tervet, ezen terv látható a 8. ábrán.

9. ábra (Lehetséges melegházak Maroshévízen)

5.3.4. Üzemek létesítése:

Amint már említésre került a városban rengeteg gazdasági épület tönkrement, amelyek valamikor a város iparát jelentették. Ezekben az üzemekben más-más tevékenységeket folytattak: bútorgyártás, textilipar stb. Sokan a városba költöztek a munkalehetőségek miatt, de ez mára megváltozott. Az épületeket megvásárolták, majd rövid időn belül lakatot tettek a kapura.

Az épületek félig omlásnak indultak és a mai napig így állnak, megtekinthetők az állomás mellett. A 9. ábrán szemléltetem a területet, ahol ezen épületek találhatóak.

Fontos megjegyezni, hogy a várost 257 ezer hektár erdő veszi körül, amelyben számos fajta gyümölcs megtalálható. Ezeket a gyümölcsöket a gyümölcsgyűjtő központokba viszik és eladják, majd külföldön feldolgozzák.

Az említett üzemi épületeket felújítva, gyümölcs illetve húsfeldolgozó üzemet hozva létre, önálló gazdálkodást lehetne indítani, így nem kellene külföldre szállítani, hogy ott feldolgozzák majd vissza a boltokba.

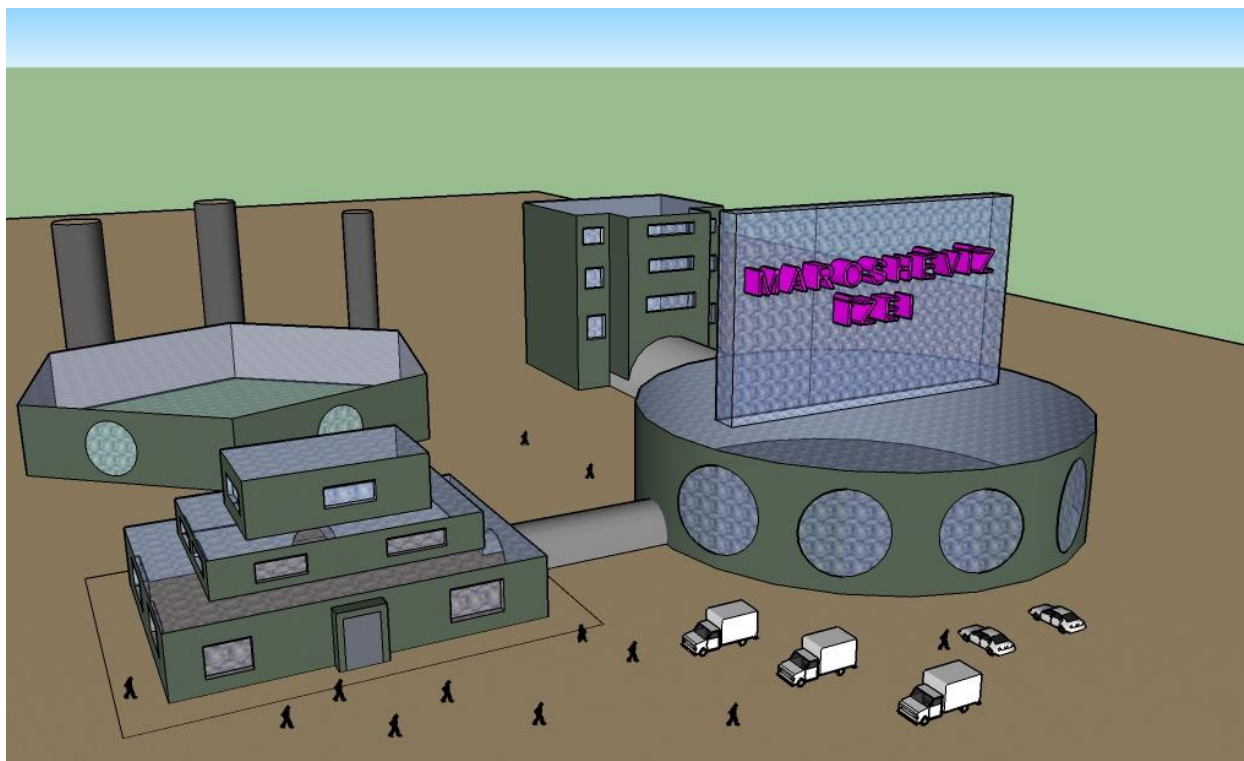

10. ábra (Tönkrement ipari üzemek sorozata)

Ugyanakkor a melegházakban termelt gyümölcsöket illetve zöldségeket ugyanezekben a gyárakban egyaránt fel lehet dolgozni, továbbá a farmon tenyésztett állatokat sem kellene más vágóhidakra szállítani, hiszen Maroshévíz biztosítaná mindezen munkálatok lebonyolítását.

Fontos megemlíteni, hogy ez a terv több 100 újabb munkahelyet biztosítana.

A régi üzemek modernizálása lenne az első lépés a terv megvalósításához. Elképzeléseink szerint a felújított üzem a 10. ábrán látható.

11. ábra (Felújított üzemek Maroshévizen)

5.3.6 Véggövetkeztetés:

Hogyha rövid távon nem is válna be a projekt, de közép és hosszú távon akkor is esélyes a projekt kivitelezésének eredménye, amely mint már említettem számos munkahelyteremtéssel és rengeteg anyagi befektetéssel jár. Természetesen SWOT analízisem alapján készítettem el a fejlesztési tervet, amely rengeteg változást eredményezne a településen, hogyha megvalósulna valamelyik projekt. A fejlesztési tervben három fontos projektet különböztettem meg: állatgazdálkodás, mezőgazdaság és üzemek létesítése, e három projekthez EU-s források segítségével az itteniek állhatatos közreműködésével lehet megvalósítani e három projekt valamelyikét, de természetesen az volna a legjobb, ha mindhárom tervezet megvalósulna, de ha csak egyetlen tervezet valósulna meg akkor még az is fellendítené a település mostani helyzetét, mivelhogy párszáz munkahely is többet jelentene a város számára nem is beszélve az ezres nagyságrendű munkahelyszám esetleges megvalósulásáról, amely a környező községek számára is biztosíthatja a munkahelyet.

A településen végbement fejlesztések nagymértékben fejlesztették a rendszerváltás utáni infrastruktúrát, de én azt szeretném, hogyha visszaállna a település régi állapota, amely hagyományosan is jellemezte és jellemzi a mai napig is bizonyos mértékben a települést. Az EU-s támogatások megfelelő felhasználásával nagyon nagy változásokat lehet létrehozni és ennek ellenére mégsem olyan nagy a pályázási potenciál, sugalmazni kell az emberek számára a pályázások fontosságát, nemcsak az EU-s, hanem a hazai fejlesztési tervek is érdemes igénybe venni, igaz hogy ezek is részben az EU pénzeit tartalmazzák, de mégsem 100%-ban EU-s források. Ezen kívül még változnia kell az emberek szemlélete a dologgal kapcsolatban és ezáltal belehet indítani a minél több vállalkozást és ezáltal a fontos és hasznos termékek termelését. A projekt megvalósulása nemcsak a település, hanem a környező vidék is sokat fog fejlődni és mindezek után azt szeretném elérni, hogy egy ilyen hagyományos vidékfejlesztés jön létre ország szerte.

Nagyon fontos még ezen kívül megemlíteni, hogy a város egyéb településekkel koalícióban könnyebben megvalósíthatja a fejlesztéseket, ezáltal könnyebben ki lehet kerülni a rossz gazdasági mutatókat amelyek mindig negatívan befolyásolják az ilyen esedékes fejlesztési terveket.

6. Élő örökség

6.1. Természeti értékek:

Maroshévíz éghajlata hűvösnek mondható, hisz a hegyközi területek sajátos éghajlati viszonyai jellemzik: hosszú, hideg telek, rövid, de viszonylag meleg nyarak.³⁸ A helyi meteorológiai központ adatai szerint az esős napok évi átlaga 100-ra tehető.

A Maros folyó évi átlagos vízhozama 1987-ben 11,7 köbméter/másodperc volt, míg 1998-ban 8,13 köbméter/másodperc. Városunk környékén 105 patak ömlik a Maros folyóba, ezek közül a legjelentősebbek: Toplicza, amelybe 60 kisebb patakocska ömlik bele. Továbbá a Vajda-patak, Szekeres, Köves, Kereszt stb.

Megemlíteném azokat a vadgyümölcsöket, amelyek e település környékén találhatóak: vad egre vagy püszméte (ribes grosularia), vad ribizli (ribes rubrumi), csipkebogyó (rosa op.-rosacarina). A gombák közül megemlíthetők a hirip, erdei csiperke, süveggomba, galambgomba

³⁸ CZIRJÁK: 8.

fajták, fenyőalja, rókagomba, fűgombák, őzláb, szarvasgomba, keserűgomba. Az erdei fák közül megtalálhatók: vörösfenyő, lucfenyő, jegenyefenyő, helyenként a bükkfa, a tiszafa amely ma ritkaságnak számít.³⁹

Az erdők vadállatai közül megemlíthetők az alábbiak: barnamedve, kárpáti sas, farkas, őz, vadmacska, vaddisznó, hiúz, mókus, gímszarvas, róka. Nemrégén még bölény is élt a Kelemen-havasokban, utolsó példányát 1790-ben lőtték ki.⁴⁰

6.2 Kastélyok, szobrok:

A maroshévízi Urmánczy-kastély 1903 és 1906 között épült, melynek építtetője Urmánczy Jeromos örmény származású földbirtokos. Tervezője Giacomuzzi Vigilio tiroli építész, Az épület szecessziós-modern stílusa úttörő jellegű, Erdély kastélyépítészetében egyedülálló.⁴¹ A kastélyt többször átalakították. Rombolása 1944 szeptemberében a szovjet és román csapatok bevonulásával kezdődött. A kastélyban és melléképületeiben 1963-tól kórház működött. Az új funkció érdekében a kastély nagy belmagasságú halljában és ebédlőjében új szintet alakítottak ki, a falépcsőt lebontották. A legtöbb kárt az új városi kórház építése okozta, amely eltakarta a kastély főhomlokzatát, s egyben funkció nélkül hagyta az épületet. Az ingatlant a család leszármazottjainak 2009-ben visszaszolgáltatták. A kastélyban az állam átmenetileg kulturális központot és múzeumot működtet.

A településen több szobor is található, mint például az Urmánczy Nándor szobor amelyet 2014-ben emeltek fel, valamint egy Miron Cristea ábrázoló szobor is található a központi park bejáratánál.

7. Turizmus:

Maroshévíz alkalmas a turizmusra, viszont akad az a probléma hogy 1989 után nem fektettek nagy hangsúlyt rá. Főként 1890 után beszélhetünk turizmusról, hiszen Urmánczy Nándort a turizmusért tett lépése miatt 1897-ben az Erdélyi Kárpát Egyesület a “Turistaság Bajnoka” címmel tüntette ki.⁴²

Amint az köztudott, a település egy meleg tó felett terül el, ezt bizonyítják az évek alatt végzett mélyfúrások. 1982-ben három helyen is végeztek fúrásokat és közel 100 méternél 65

³⁹ CZIRJÁK: 7.

⁴⁰ CZIRJÁK: 8.

⁴¹ <http://www.kastelyerdelyben.ro/?lang=hu&page=castle&spage=show&idcastle=146>

Letöltés ideje: 2014.augusztus 29.

⁴² CZIRJÁK: 185.

Celsius-fokos víz tört a felszínre. A fúrások a Bánffy strand közelében, az Urmánánczy-strand és a Maros stadionszomszédságában voltak végezve.

7.1 Bánffy-fürdő:

A fürdőtelep közel 1,2 km-re van a központtól, 677,2 m tengerszint feletti magasságon.⁴³ Vize bármilyen évszakban 27,5-29 fokos, vízhozama 10 liter/másodperc. A levegő tiszta és egy kitűnő erdős környezetben található. A 80-as évektől a nevét Fenyőre változtatták de a lakosok és a turisták tudatában mindmáig a Bánffy elnevezés maradt fenn. Az elemzés alapján a víz kristálytiszta, szagtalan, tartalmaz 26,73% széndioxidot, 72,31% nitrogént és 0,95% oxigént, a víz minősége hasonlít a gleichenberi "Constatinquell" fürdő vizéhez.

7.2 Urmánánczy-fürdő:

A strand 653,8 tengerszint feletti magasságon található, a település központjában, a vasútállomás mögött, 4-5 méterre a Maros folyótól, mely folyó vize is beszívárog a termálfürdő vizébe. Eleinte a fürdő a szárhegyi Lázár családé volt, csak 1869-ben vásárolta meg az Urmánánczy család. 1932-ben a család felújításokat végzett, megnagyobbították a nagy medencét, melynek a hossza így 50 méter lett.

7.3 Kelemen-havasok:

A havasok vonulatának hosszúsága közel 55 km, míg szélessége 30 km, és közel 2000 négyzetkilométeren terül el, 24000 hektár területet foglalva magába.⁴⁴ A hegység vulkáni eredetű és ma is több kráttere tátong az ég felé. A nagy kráter hatalmas, meredek falakkal van körülvéve, mely sok turistát csalogat ki a hegyekbe. Peremein emelkednek a havas csúcsai, közülük a legmagasabb a Kis-Köves csúcs, melynek magassága 2102 méter. A kráter átmérője 10 km.

Legkönnyebben Maroshévíz felől lehet megközelíteni. A Vajda-patak jobb oldalán megtekinthető a "Tolvajok asztala" elnevezésű hely, ahol a természet ereje egy óriási asztalhoz hasonló követ alkotott. A legenda szerint ennél az asztalnál tervezték a tolvajok a támadásaikat, és ugyanitt osztották szét az elrabolt értékeket.

A Kelemen-havasok erdőségeit az UNESCO bioszféra-rezervátumnak nyilvánította, és néhány éve természetvédelmi területté, Nemzeti Parkká nyilvánították.

⁴³ CZIRJÁK: 188.

⁴⁴ CZIRJÁK: 196.

8. Összefoglalás:

E dolgozat megírása közben rájöttem, hogy egy élet sem elég megismerni egy település történetét, hisz senki sem tudja, min mentek keresztül azok az emberek akik harcoltak, hogy egy jobb környezetet teremtsenek maguknak. Nem könnyű mindezt létrehozni, de annál nehezebb megtartani.

Remélem e dolgozattal érzékeltetni tudtam a település lakosságának az összetartását és szeretném megköszönni mindazoknak akik segítettek ezt megvalósítani.

9. Melléklet

9.1 Maroshévíz SWOT elemzése:

ERŐSSEGEK	GYENGESÉGEK
• A térség egyedi természeti jellemzői • Gazdag erdőségekkel rendelkezik, melyet a faiparban hasznosítanak • Gyümölcsök, gombák és különféle gyógynövények egyaránt megtalálhatóak a települést körülvevő erdőkben • A levegő tisztasága az erdők, hegyek, miatt • Közlekedés szempontjából jól megközelíthető úgy a vasútvonal, mint a közutak által • Közlekedési infrastruktúra fejlettsége • Vegyes, kulturális gazdagság jellemzi a térséget: románok, magyarok, romák, ortodoxok, reformátusok, római katolikusok, görög-katolikusok... • Készség a magánvállalkozások	• Környezetszennyezés: hulladékgazdálkodási problémák • Túlzott erdőirtás negatív következményei • Nincs kihasználva a turizmus, a Kelemen-havasokban nincsenek turista utak, menedékházak, valamint az út a havasok lábához autóval járhatatlan • Rengetek munkanélküli • A lakosság rohamos csökkenése, az elvándorlások miatt • Gyenge életminőség • Fejletlen ipar • A területek nincsenek kihasználva • Elhanyagolt épületek • Messze van az ország attraktívabb vonzerőtől • A működő szolgáltatások helyenként

alapítására, fejlesztésére • Kellemes benyomást tesz az érkezőkre • Utazási iroda működése • Szórakozóhelyek, parkok jelenléte	alacsony színvonala
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• Európai Unió támogatások és projektek megpályázása • Munkahelyek megteremtése • Turizmus fejlesztése • A testvérvárosokkal való kapcsolatok megerősítése • Zöldövezetek létesítése és az elhanyagolt területek újrahasznosítása • Elhanyagolt épületek felújítása • A város gazdaságának fellendítése: munkahelyek megteremtése, a zöld övezetek kihasználása, állatgazdálkodás, mezőgazdaság, bezárt üzemek újrahasznosítása • Önellátó gazdálkodás: saját hús, illetve zöldség és gyümölcsfeldolgozó üzemek.	• Környezetszennyezés természetromboló hatása • Versenytársak megjelenése • Új technológiák megjelenésével megnőhet a munkanélküliek száma (gépesítés) • Sikertelen betörés a piacra • A környező nagyvárosok fejlődő vonzerői elnyomják a város vonzerőit, a látogató nem ér ide: Hargita megye az egyedüli megye az országban amely kívül esik százezernél többet számláló városok vonzáskörzetéből • A szociális problémák zavarják az ide érkező turistákat (hajléktalanok, romák jelenléte)

9.2 Képek:

(Bányfő-fürdő 2014-ben)

(Urmánczy-fürdő)

(Bánffy termál vízesés)

Felhasznált irodalom

Levéltári iratok:

- Gyulafehérvári Érseki Levéltár, Püspöki Iratok, 2326/1870.
- GYÉL, Püspöki iratok, Num. 1644/1867.
- GYÉL, Püspöki iratok, Num. 958/1868

Szakkönyvek:

- CSATLOS Maria Blaga: *Monografia Toplitei*, Editura Nico, Târgu Mureş 2009.
- CZIRJÁK Károly: *Taplóczától Maroshévizig, Avagy Maroshéviz monográfiája*, Státus Kiadó, Csikszereda 2010.
- CZIRJÁK Károly - TÁNCOS Levente: *A maroshévi Római Katolikus egyházközség története*, Státus Kiadó.
- KISS Lajos: *Földrajzi nevek etimológiai szótára*, II., Budapest 1997.
- PUFULETE Rudolf, DUMITRESCU Cornel: *Toplița*, Editura Sport-Turism, București 1987.
- ȘANDRU Ilie, MAN Felicia, LAZĂR Costel: *Toplița, Repere Monografice*, Editura Nico, Târgu Mureş 2010.

Internetes források:

- ORBÁN Balázs: *A székelőföld leírása*, Budapest 1868-1872, In:
<http://mek.oszk.hu/04800/04804/html/105.html> Letöltés ideje: 2014. március 13.
- *Templomaink: Maroshévi református templom*. In:
<http://kronika.hhrf.org/index.php?action=open&res=26841> Letöltés ideje: 2014. május 22.
- <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/> Letöltés ideje: 2014. augusztus 25.
- <http://www.iranyszekelyfold.info/hu/termal-vizeses-toplita-marosheviz.html> Letöltés ideje: 2014. augusztus 22.
- www.marosheviz.info/marosheviz Letöltés ideje: 2013. november 27.
- <http://www.harghita.ro/hun/2/21/2101romanviselet.html> Letöltés ideje: 2014. augusztus 11.

- http://www.cdep.ro/caseta/2002/06/20/pl02317_in.pdf Letöltés ideje: 2014. május 2.
- <http://www.kastelyerdelyben.ro/?lang=hu&page=castle&spage=show&idcastle=146>